

Oponentský posudek na disertační práci

Autor práce: doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D. J.C.D.
Název práce: Počátky hierarchického uspořádání v rané církvi
Práce podána na: Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Oponent: doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L.
katedra biblických věd
Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Předložená disertační práce Stanislava Příbyla se zabývá tématem, které z apologetických, spekulativně teologických i pastoračně praktických důvodů patřilo ke klíčovým otázkám, jimiž se zabýval již křesťanský starověk a středověk. S novým akcentem vystoupilo do popředí v souvislosti s bádáním o dějinách raného křesťanství v 19. století. Od té doby byly historické prameny podrobovány kritickému zkoumání, které se bezesporu nevyhnulo dobové podmíněnosti zužujícího racionalismu nebo subjektivistického liberalismu. Během 20. století se však metodologie na tomto poli výrazně rozvíjela a modifikovala. Z tohoto hlediska je velmi užitečné se daným tématem znovu zabývat a kriticky vstupovat do diskuse se současnými odbornými pracemi, a tak rozšiřovat a upřesňovat pohled, který je dokumentován dřívějším bádáním. Z praktických konsekvencí takového zkoumání lze vyzdvihnout především přínos pro ekumenický dialog na poli služeb a úřadů v církvi.

Disertační práce je zpracována na 132 tištěných stranách + 15 stran bibliografie + rejstřík citací novozákonních spisů a apoštolských otců.

Autor práce se rozhodl zkoumat zvolené téma převážně historickým způsobem, to znamená sledovat v apoštolské a poapoštolské době v diachronním přístupu terminologii, strukturu a obsah služeb, které jsou nějakým způsobem spojeny s vedením církevních komunit a s podstatou jejich bytí, jež není omezena na kulturní a jiné faktory jedné generace nebo na určitý geografický či jiný prostor. Primárními prameny jsou pro něj novozákonní spisy a tzv. spisy apoštolských otců, případně další prameny související se zkoumaným obdobím. Lze konstatovat, že Příbyl s prameny pracuje soustavě, hojně je cituje a přistupuje k nim kriticky, a to jak samostatnou analýzou, tak v součinnosti se současnými biblistickými a patristickými studiemi, o jejichž dostatečném výběru svědčí bibliografický seznam. Pro případné publikování práce bych doporučil, aby bylo čtenáři explicitně sděleno, odkud pocházejí citace v práci uvedené; tj. zda biblické pasáže jsou soustavně citovány z Českého ekumenického překladu (lze to předpokládat, protože v bibliografickém seznamu je ČEP uveden), zda úryvky z apoštolských otců pocházejí z edice Varcl – Drápal – Sokol a zda ostatní patristické texty uvádí Příbyl ve vlastním překladu. Tam, kde existují nové české edice starověkých textů, by bylo vhodné je u daného místa uvést; např. na str. 91/92 u citace z Evangelia Hebrejců edici J. Dus (ed.), *Neznámá evangelia. Novozákonní apokryfy I*, Praha: Vyšehrad, 2001, která je ostatně uvedena v bibliografickém seznamu.

Jak už bylo konstatováno, Příbyl pracuje s prameny kriticky. Jeho metoda není zcela přísně historická, u novozákonních spisů je kombinována s tzv. kanonickým přístupem. Také obvykle nepřihlíží k dnes převládajícímu – byť hypotetickému – rozdělení pavlovských listů na nesporné a tzv.

„deuteropavlovské“, což je ovšem do jisté míry věc názoru.

Struktura práce je v podstatě trojdílná. V první části se Příbyl zabývá přehledem charismat a trvalých služeb/úřadů v rané církvi, v druhé pojednává o charakteru služby apoštolů a presbyterů a o jejich vzájemném vztahu a ve třetí části se věnuje otázce stabilizace trojčlenné struktury, jak je dosvědčena zejména v listech Ignáce z Antiochie. S touto strukturou lze souhlasit. Podle mého soudu by k vyšší kvalitě práce přispělo, kdyby zejména v pasáži o presbyterech a episkopech mohl být text rozčleněn a uspořádán podrobněji podle jejich dílčích funkcí, jako je například „jednota církve, služba Slovu, vedení a koordinace obcí...“.

Autorův styl je velmi čtivý, průzračný, věcný a terminologicky správný. Je zřejmá jeho dlouhodobě zrající erudice v publikování odborných textů. Přepsání a další nepřesnosti v textu jsou výjimečné. Za pouhé přehlédnutí lze považovat např. na str. 8, na posledním řádku, „Cedronovým“ (správně: „Cerdonovým“), na str. 9, první řádek „Marikón“ (správně: „Markión“), na str. 10, 2. odst. 1. ř. „Židů a pohanů“ (správně: „židů a pohanů“, protože „židé“ jsou zde chápáni jako příslušníci náboženství a nikoli jako etnikum). Pro případné publikování také doporučuji zkontrolovat správnost přízvuků u řeckých slov či frází; např. na str. 5, 1. řádek, v citaci z Ef 2,20 je ve slově ἀποστόλων průtažný přízvuk na poslední slabice nesprávně. Na str. 36 doporučuji opravit neobratnou formulaci „Prvního pronásledování ... se dostalo helénistům“ - lépe: „...postihlo helénisty“. Na str. 42, pozn. 134: „Kynikům“ a „Esénům“ - správně „kynikům“ a „esénům“ (nebo též „esejcům“). Na str. 129, poslední odstavec, 1. řádek: „Mimořádným fenoménem přítomným rané církve...“ (správně má být: „...v rané církvi“).

Dále doporučuji provést revizi používání zkratk biblických knih. Místy autor používá kombinaci dvou systémů zkratk, které máme v české prostředí zavedené (tj. ČEP a římsko-katolický lekcionář). Správné je používat čistě jednu či druhou sadu zkratk.

Konečně uvádím postřehy a připomínky, které jsou spíš podnětem k diskusi:

- na str. 11: ad 2 Kor 12,2n – je otázkou, zda lze různé typy „nebeských cest“, jak je dokumentují apokalyptické spisy, aplikovat na Pavlovu zkušenost. Někteří autoři jsou tohoto názoru, jiní to vyvracejí.

- na str. 22: k interpretaci letničního fenoménu ve Sk 2 jako „glosolálie“. Opět: někteří komentátoři ho takto interpretují, jiní ne.

- na str. 43: zajímavá je hypotéza R. E. Browna o tom, že ve 3. Janově epištole kritizovaný postup Diotrefův se pak v praxi církve více méně prosadil jako správný, protože byl schopen účinněji čelit šíření herezí skrze itinerantní kazatele. Brown přístup „presbytera“ v tomto případě považuje za trochu naivní, když věří, že herezím stačí čelit duchovními a prostředky, a ne také prostředky strukturními a právními.

- na str. 46: ad Žd 6,4–6: někteří interpreti (např. A. Vanhoye) chápou přísnost, s níž se vyslovuje nemožnost dalšího obrácení apostatů, za rétorický prostředek a nikoli za výraz faktické nemožnosti konverze.

- na str. 58: co Příbyl myslí sedmi „Ich-bin-Worte“, když uvádí jejich rozsah mezi Jan 6,35 a 11,25? Další podobné formule jsou totiž ještě v Jan 14,6 a 15,1.

- na str. 68: ke jménu *Iounia*. Ženská verze jména má asi přednost, jak Příbyl uvádí. Možno doplnit, že dvojznačnost je způsobena mimo jiné tím, že v majuskulních rukopisech se neuvádějí přízvuky, které by mužskou nebo ženskou verzi jména identifikovaly jednoznačně.

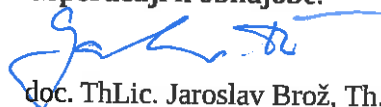
- na str. 71: ad 2 Sol 2,1–2 – někteří interpreti dnes i toto varování chápou jako známku „podvrhu“.

- na str. 125/126: jak Příbyl správně uvádí, subordinace a láskyplná vděčnost se nevyklučují. Snad by bylo možno ještě doplnit Ef 5,21, kde výzva k vzájemnému podřizování se „v báni před Kristem“ je uvedena jako základní princip křesťanského soužití, který je vzápětí aplikován na křesťanské manželství.

- Na konec by bylo zajímavé zabývat se otázkou, nakolik byl prvotní misionářský rozmach spojený víc

s činností putujících kazatelů motivován obrazem rybolovu (viz Ježíšovo povolání rybářů) a nakolik pak následnou stabilizaci života založených komunit víc určoval obraz pastýře, který je každodenně se svým stádem; viz spojení obou obrazů v 21. kapitola Janova evangelia.

Celkově považuji práci Stanislava Příbyla za velmi přínosnou. Podle mého soudu splňuje všechny požadavky kladené na disertační práci, a proto ji rád a vřele **doporučuji k obhajobě.**



doc. ThLic. Jaroslav Brož, Th.D. S.S.L.

V Praze dne 10. června 2016